

Styrelsen för Prolympia skola i Norrköping  
Ultra Education  
Kaserngatan 12  
553 05 JÖNKÖPING

## Genomförd kvalitetsgranskning i den fristående grundskolan Prolympia skola i Norrköping avseende lärares behörighet och användning efter utbildning

### Innehåll

Syfte och genomförande  
Beskrivning av verksamheten  
Tidigare utbildningsinspektion  
Skolinspektionens kvalitetsgranskning  
Helhetsbedömning

### Syfte och genomförande

Skolinspektionens kvalitetsgranskningar ska bidra till förbättrad måluppfyllelse genom att tydliggöra behov av utveckling inom prioriterade områden, så att skolor, övriga verksamheter och huvudmän ges förutsättningar för att genomföra förbättringar. Huvudsyftet är att granska hur lärare, rektorer och huvudmän tar sitt ansvar för undervisningens kvalitet, med fokus på elevernas kunskapsresultat.

Skolinspektionens kvalitetsgranskningar initieras med utgångspunkt i en nationell risk- och väsentlighets analys. Med denna som grund inriktas kvalitetsgranskningen mot områden i behov av förbättring samt görs ett urval av huvudmän och skolor som granskas utifrån i förväg fastställda perspektiv och frågeställningar.

I skollagen ställer staten krav på viktiga förutsättningar för att garantera utbildningens kvalitet och likvärdighet, bland annat krav på lärares utbildning. Tidigare studier har visat att lärares kompetens är en betydelsefull faktor för elevernas studieresultat, för att garantera eleverna en utbildning av god och jämbördig kvalitet och för en likvärdig bedömning och betygssättning. Ett flertal enkät- och registerstudier under senare år har dock visat att det är vanligt förekommande att lärare undervisar i ämnen och årskurser de saknar utbildning för. Skolinspektionen har därför valt att genomföra en kvalitetsgranskning med inriktning mot huvudmännens och skolornas insatser för att undervisningen i skolan ska bedrivas med lärare som har utbildning för den undervisning de huvudsakligen bedriver. Övergripande information om kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens webbplats <http://www.skolinspektionen.se/Kvalitetsgranskning>.

Under perioden december 2008 till och med februari 2009 har Skolinspektionen genomfört en fördjupad uppföljning av de insatser som vidtagits av ett urval av de huvudmän och skolor där Skolverkets utbildningsinspektion tidigare har pekat på behov av för-

bättringar inom området lärares behörighet och utbildning. Totalt har 30 kommunala och fristående grundskolor i landet granskats.

Resultatet av Skolinspektionens kvalitetsgranskning redovisas dels i en sammanfattande rapport, dels i rapporter/beslut med bedömningar för varje granskad skola där Skolinspektionen bland annat tar ställning till om skolhuvudmannen uppfyller författningarnas krav. I de fall behov av åtgärder framkommit, ansvarar skolhuvudmannen för att åtgärder vidtas som syftar till förbättring.

Prolympia skola, Norrköping är en av de skolor som ingått i kvalitetsgranskningen och resultatet redovisas i denna rapport. Underlag till detta beslut består av dokument från huvudmannen och skolan, bland annat en enkät riktad till all undervisande personal på Prolympia skola, Norrköping, samt av information som samlats in vid intervjuer vid besök på skolan den 27 januari 2009. I Prolympia skola, Norrköping genomfördes intervjuer med skolans huvudman, rektor samt lärare med undervisningsansvar i årskurs 6-9. Beslutet grundar sig även på annan information som finns inom Skolverkets nationella uppföljningssystem eller annat offentligt material. Företrädare för huvudmannen och skolan har beretts möjlighet att sakgranska vad som framkommit vid granskningen. Ansvariga för kvalitetsgranskningen i Prolympia skola, Norrköping har varit undervisningsråden Lena Stadler och Sara Johansson.

#### Beskrivning av verksamheten

| Prolympia skola, Norrköping | Antal elever |
|-----------------------------|--------------|
| Grundskola                  | 350          |

Källa: Skolans egna uppgifter

Prolympia skola, för vilka Prolympia AB är huvudman, finns på flera orter i Sverige. Skolan fokuserar på idrott och hälsa, genom att kombinera en individanpassad skolgång med att ge eleven förutsättningar för ett aktivt idrottsutövande.

Besöket på Prolympia skola, Norrköping genomfördes den 27 januari 2009. Lärarenkäten genomfördes av så gott som samtliga lärare på skolan.

Prolympia skola, Norrköping är en relativt nystartad skola som nu är inne på sitt fjärde verksamhetsår. Skolan har de senaste åren vuxit kraftigt i storlek, vilket bl.a. inneburit att skolan i år har flyttat till nya lokaler. Detta har också inneburit en stor nyrekrytering av personal, av vilken merparten har en kort erfarenhet av läraryrket. I Prolympia skola, Norrköping undervisas elever i årskurs 6-9 fördelade på två arbetslag med inriktning mot årskurs 6 och 7 respektive 8 och 9. Undervisningen bedrivs huvudsakligen i åldershomogena grupper och sker både ämnesvis och ämnesintegrerat. Eleverna kommer från stora delar av Norrköping och utövar olika idrotter på skoltid.

Skolverkets statistik för läsåret 2007/08 visar att lärartätheten i Prolympia skola är 6,4 lärare per 100 elever och att andelen lärare med pedagogisk högskoleexamen på skolan är 65 procent. Riksgenomsnittet, enligt samma statistik för motsvarande period, är 8,3

lärare per 100 elever samt 85 procent lärare med pedagogisk högskoleutbildning. Det finns ingen nationell statistik över lärarnas användning i grundskolan.

Kunskapsresultaten i Prolympia skola, Norrköping visar för läsåret 2007/08 på resultat över riksgenomsnittet. För 2008 var det genomsnittliga meritvärdet 229,4 (riksgenomsnittet var 209,3), andelen behöriga elever till gymnasieskolan var 97,7 procent (88,9 procent) och andel elever som nått målen i samtliga ämnen var 93,0 procent (76,6 procent). Skolan konstaterar i sin kvalitetsredovisning att skolans resultat förbättrats sedan år 2006, men att skolans låga elevunderlag påverkar möjligheten att dra några generella slutsatser av resultaten.

### Tidigare utbildningsinspektion

I beslutet (dnr 54-2007:761) från den 12 oktober 2007 avseende utbildningsinspektionen i Prolympia skola, Norrköping anges som brist att "skolans kvalitetsredovisning inte uppfyller författningens krav". Vidare finns enligt Skolverkets bedömning behov av förbättringsinsatser på skolan inom följande områden; skolans kvalitetsarbete, säkerställande av likvärdig bedömning, att utarbeta rutiner för systematisk uppföljning och analys av skolans samlade kunskapsresultat samt att skolan ska verka för att den samlade kompetensen hos personalen höjs.

I Skolverkets tremånadersuppföljning av verksamheten (dnr 54-2207:761) från den 7 februari 2008 bedömer Skolverket att Ultra Education Ab har vidtagit och planerar sådana åtgärder att de påtalade bristerna i Prolympia skola, Norrköping vad gäller skolans kvalitetsredovisning och upprättande av individuella utvecklingsplaner för alla elever har avhjälpats.

Skolinspektionen har beslutat att inte genomföra någon tvåårsuppföljning av de förbättringsområden som konstaterats vid Skolverkets utbildningsinspektion av Norrköpings kommun. Någon uppföljning av Prolympia skolas förbättringsområden kommer därför inte, inom ramen för regelbunden tillsyn, att genomföras

### Skolinspektionens kvalitetsgranskning

Skolhuvudmannen och skolans ledning beslutar hur och med vilka resurser utbildningen ska genomföras för att de lärande ska nå de nationella målen. I skollagen ställer staten dock krav på viktiga förutsättningar för att garantera utbildningens kvalitet och likvärdighet, bland annat krav på lärares behörighet, utbildning och kompetensutveckling.

### Författningsstöd

Behörig att anställas som lärare, förskollärare eller fritidspedagog i det offentliga skolväsendet utan tidsbegränsning är enligt 2 kap. 4 § skollagen

1. den som har svensk lärarexamen, respektive barn- och ungdomspedagogisk examen som regeringen med stöd av 1 kap. 11 § högskolelagen (1992:1434) har meddelat föreskrifter om, eller motsvarande äldre utbildning, med huvudsaklig inriktning på den

undervisning anställningen avser, eller

2. den som av Högskoleverket har fått ett behörighetsbevis enligt vad som föreskrivs i 4 a och 4 b §§.

Den som inte är behörig får ändå anställas utan tidsbegränsning, om det saknas behöriga sökande och om det finns särskilda skäl samt om den sökande har motsvarande kompetens för den undervisning som anställningen avser och det dessutom finns skäl att anta att den sökande är lämpad att sköta undervisningen. Sedan 2002 ska dessa bestämmelser även tillämpas av fristående skolor.

Enligt 9 kap. 2 § 6 punkten skollagen ska en fristående skola, vars utbildning ger kunskaper och färdigheter som till art och nivå väsentligen svarar mot de kunskaper och färdigheter som grundskolan ska förmedla godkännas, om skolan för undervisningen använder lärare, förskollärare, fritidspedagoger som har en utbildning avsedd för den undervisning de i huvudsak ska bedriva, dock med undantag för fall då personer med sådan utbildning inte finns att tillgå eller det finns något annat särskilt skäl med hänsyn till eleverna. Ett godkännande enligt 2 § som har meddelats före ikraftträdandet av paragrafens nya lydelse (1 juli 2002) ska fortsätta att gälla till dess Statens skolinspektion beslutar om något annat. För sådana skolor ska villkoret i 2 § första stycket 6 inte tillämpas.

Enligt läroplanen för det offentliga skolväsendet, Lpo 94, 2.8, har rektorn ett särskilt ansvar för att personalen får den kompetensutveckling som krävs för att de professionellt ska kunna utföra sina uppgifter.

### **Skolans resurser i form av utbildad personal, förutsättningar och prioriteringar**

Enligt huvudmannen är det Prolympia skolas målsättning att vid rekrytering och användning av lärare följa skollagens krav.

Prolympia skola, har de senaste åren vuxit kraftigt i storlek, vilket inneburit en stor nyrekrytering av personal. Rektorn är ansvarig för anställning av lärare i Prolympia skola, Norrköping och är väl förtrogen med skollagens krav vid anställning och användning av lärare. Det finns inte någon framtagna policy av hur skollagens krav ska tolkas vare sig på huvudmanna- eller skolnivå. Vid rekrytering har rektor dock varit tydlig med att lärarbehörighet varit viktig. Rektorn beskriver att det först i år varit gott om sökande till skolans tjänster. I rekryteringen av lärare har det varit ett överskott på lärare med inriktning mot svenska och samhällsorienterande ämnen, medan det varit svårare att rekrytera lärare med behörighet i matematik och naturorienterande ämnen och framförallt i spanska och hem- och konsumentkunskap.

Skolinspektionens lärarenkät visar att huvuddelen av lärarna i Prolympia skola, Norrköping är behöriga lärare. Av de lärare som arbetar i skolan vid tillfället för kvalitetsgranskningen har cirka en fjärdedel av lärarna en tidsbegränsad anställning. Sammantaget visar skolinspektionens lärarenkät att cirka en tredjedel av de tjänstgörande lärarna i Prolympia skola, Norrköping till stor del har ansvar för undervisning i ämnen och årskurser de ej har utbildning för.

Av de tillsvidareanställda lärarna undervisar en majoritet av lärarna i de ämnen de är behöriga i, men samtliga lärare undervisar också i ämnen där de saknar ämnesbehörighet. Detta sker, enligt rektor, framförallt i årskurs 6-7, där rektor har som mål att inte ha så många undervisande lärare per klass.

Enligt lärarna har idag fler lärare lärarbehörighet på skolan än tidigare. Lärarna menar också att de huvudsakligen används efter sin behörighet. Tidigare var det fler lärare som undervisade i ämnen där de saknade behörighet. De ser också att det skett en förändring vid rekrytering av nya lärare, då det idag är en större fokus än tidigare på att läraren ska ha behörighet för sin undervisning.

Rektorn menar att skolans organisation huvudsakligen bygger på tankar om hur man bäst organiserar lärandet för eleven och inte om eleven undervisas av en ämnesbehörig lärare. Lärarbehörighet i ämnet ska dock finnas inom arbetslaget. Målet är att varje arbetslag ska ha två lärare med behörighet i matematik och naturorienterade ämnen och två med svenska och samhällsorienterade ämnen som bas. Lärare med andra behörigheter knyts till laget, men undervisar i flera arbetslag. Med arbetslaget som grund skapas en lärandemiljö för eleven, där samarbete sker mellan lärarna i arbetslaget och ämnesbehörighet och ämnesansvar finns bland lärarna i laget.

Lärarna menar att det idag finns ett överskott av lärare i skolan med behörighet i svenska och samhällsorienterade ämnen, men att det även finns tillgång till lärare med behörighet i matematik och naturorienterade ämnen i varje arbetslag. De lärare som är behöriga i praktiskt-estetiska ämnen arbetar i flera arbetslag pga. att tjänsteunderlaget i varje arbetslag är så litet.

Varje arbetslag leds av en teamledare, som ger förslag på en tjänstefördelning för arbetslaget. Teamledarna känner inte till om skolan har några riktlinjer för det arbetet, men lärarens behörighet i ämnet utgör grunden för deras förslag till tjänstefördelning.

Den intervjuade lärargruppen känner inte till om det finns några principer på skolan för hur lärarens ämneskunskaper bedöms i de fall läraren undervisar i ämnen eller årskurser utanför sin behörighet. De upplever inte heller att det finns några uttalade principer som ligger till grund för tjänstefördelningen. I årskurserna 8-9 upplever lärarna dock att rektor bedömer att ämnesbehörigheten är viktigare än i årskurserna 6-7.

### **Effekter på verksamheten**

Eleverna i Prolympia skola undervisas i alla ämnen. Skolan har dock haft problem med att enskilda elevers specialidrottslektioner schemamässigt har varit placerade på tider för lektioner i andra ämnen. Detta har bidragit till att lärarna inte i tillräcklig grad kunnat erbjuda eleverna att ta igen missade lektioner. Skolan har i sin kvalitetsredovisning angett som mål för 2009 att i större utsträckning samla specialidrotterna under ett gemensamt schemapass i veckan.

Skolans resultat visar jämfört med 2006 att fler elever är behöriga att söka ett nationellt program år 2007. En större del av eleverna har även nått målen i samtliga ämnen och meritvärdet har förbättrats.

Huvudman och rektorn bedömer att skolans lärare har goda insikter i läroplanens kursplaner och målen för utbildningen. De gör inte någon bedömning av om det är någon skillnad mellan om läraren är behörig eller obehörig i ämnet, utan tror snarare att dessa kunskaper beror på hur långt läraren har kommit i sin utveckling.

Rektorn beskriver att när eleverna arbetar i temaarbete, eller i "stugor" med egen planering, kan de undervisas av lärare som saknar behörighet i ämnet. Ämnesbehörigheten ska då finnas i arbetslaget, där den ämnesbehöriga läraren ansvarar för att temaarbetet och elevens egen planering utgår från ämnets kursplanemål. Det förekommer även att lärare i den regelbundna undervisningen undervisar i ämnen som de saknar formell behörighet i och att de också sätter betyg i dessa ämnen.

Lärarna menar att de kompletterar varandra i arbetslaget och att en gemensam planering av undervisningen sker i laget. Lärarna samverkar i ämnesträffar för att säkerställa en likvärdig bedömning och det sker också en samrättning av nationella prov. I årskurs 6-7 samarbetar lärare som saknar behörighet i ett ämne med behörig ämneslärare.

Blockbetyg i naturorienterande och samhällsorienterande ämnen sätts av lärare som ej är behöriga i samtliga undervisningsämnen. För vikarierande lärare förekommer det att de får stöd vid betygsättning av behörig lärare.

#### **Kvalitetsarbete och kompetensutvecklingsinsatser**

Huvudman och rektor beskriver att elevers kunskapsutveckling utifrån lärarens behörighet för aktuell årskurs och ämne inte följts upp i kvalitetsarbetet och att det heller inte har analyserats vare sig på skolnivå eller på huvudmannanivå. Om elevers kunskapsbrister över tid beror på omsättning av lärare eller obehöriga lärare har inte heller analyserats på huvudmanna- eller skolnivå.

Det förekommer ingen samverkan med andra skolor för att eleverna i högre grad ska få utbildning av lärare med utbildning för aktuell årskurs eller ämne. Rektorn prioriterar i stället att lärarna arbetar i ämnesgrupper på skolan för att eleverna ska nå en hög grad av måluppfyllelse.

De intervjuade lärarna menar att kvaliteten på elevens utbildning inte följs upp utifrån om undervisningen i ämnet genomförs av behöriga lärare i ämnet eller inte. Kvaliteten i bedömningen av elevens kunskapsutveckling och betygssättning följs inte heller upp utifrån lärarens behörighet i ämnet.

Enligt Huvudmannen finns det inte någon gemensam kompetensutvecklingsplan för Prolympia skola AB.

På skolnivå har rektorn i sin kompetensutvecklingsplan koncentrerat sig på den kompetensutveckling som behövs för att få en nystartad och kraftigt växande skola att fungera. Kompetensutvecklingen under innevarande läsår 2008-2009 har inriktats på temaarbete, individuella utvecklingsplaner, skriftliga omdömen samt särskilt stöd. Rektorn har också skrivit ett samarbetsavtal med kommunen gällande bedömning och betyg. På individnivå har rektorn upprättat individuella kompetensutvecklingsplaner för de lärare som saknar enstaka poäng eller examensarbete för att få sin lärarexamen.

Enligt lärarna är en central kompetensutbildningsplan på gång på skolan. De känner däremot inte till om det finns några individuella kompetensutvecklingsplaner.

### Helhetsbedömning

Nedan framgår Skolinspektionens helhetsbedömning efter genomförd kvalitetsgranskning med Skolinspektionens rekommendationer samt eventuella krav på åtgärder.

Huvudmannen och skoledningen på Prolympia skola, Norrköping har god kännedom om de krav som regleras i skollagen avseende rekrytering och användning av lärarna. Skolverkets statistik för läsåret 2007/08 visar att såväl lärartäthet som andelen lärare med pedagogisk högskoleutbildning är lägre för Prolympia skola än för riket. Det finns ingen nationell statistik över lärarnas användning i grundskolan.

Vid rekrytering av lärare har rektorn varit tydlig med att behörighet varit viktigt. Trots skolans insatser visar Skolinspektionens lärarenkät att cirka en tredjedel av de tjänstgörande lärarna på Prolympia skola, Norrköping till stor del har ansvar för undervisning i ämnen och årskurser de ej har utbildning för.

Utifrån kvalitetsgranskningen bedömer Skolinspektionen att Prolympia skola, Norrköping i större utsträckning behöver använda lärare som har en utbildning avsedd för den undervisning de ska bedriva.

Enligt aktuell förordning om kvalitetsredovisning inom skolväsendet m.m. ska kvalitetsredovisningarna innehålla en bedömning av i vilken utsträckning de nationella målen för utbildningen har förverkligats och en redogörelse för vilka åtgärder aktuell verksamhet avser att vidta för ökad måluppfyllelse. I kvalitetsredovisningarna ska verksamhetens förutsättningar, arbetet i verksamheten och utbildningens måluppfyllelse redovisas. Varken på huvudmannanivå eller på Prolympia skola, Norrköping har något kvalitetsarbete påbörjats för att analysera lärarens behörighet som en faktor som kan påverka elevernas resultat och det pedagogiska arbetet.

Skolinspektionen bedömer att Prolympia skola AB i sitt kvalitetsarbete och kvalitetsredovisning bör sträva efter att i högre grad redovisa och analysera elevernas resultat kopplat till de variabler som styr resultaten och det pedagogiska arbetet. I det arbetet bör lärarkompetensen, samt användningen av lärarna utifrån behörighet i ämnen och årskurser, finnas med som en av flera faktorer. Inte heller har en sådan analys legat till grund för vilken ämnesfortbildning som behöver lyftas fram i skolans kompetensutvecklingsarbete.

**Skolinspektionen bedömer att skolhuvudmannen och skolan behöver vidta åtgärder i Prolympia skola, Norrköping, för att:**

- använda lärare med utbildning för den undervisning de i huvudsak ska bedriva.

Skolinspektionen följer upp krav på åtgärder. **Senast den 26 januari 2010 ska styrelsen för Prolympia skola redovisa till Skolinspektionen, avdelningen i Linköping, vilka åtgärder som vidtagits.**

**På Skolinspektionens vägnar**

Björn Persson  
Avdelningschef

Lena Stadler  
Utredare

I ärendets handläggning har även undervisningsråden Sara Johansson och Helena Plantin deltagit.

**Kopia till:**

Prolympia skola Norrköping  
Norrköpings kommun